

Rågvete

Sven-Åke Rydell, Hushållningssällskapet Rådgivning Agri AB

Rågvete har verkligen haft ett par omvälvande år som gröda, från den stora rake-ten Dinaro som verkade kunna avkasta hur mycket som helst till väldigt låga insatser. Tyvärr sprang verkligheten i fatt på ett obehagligt sätt och slog till med gulrost i stora mängder och fält som inte blev behandlade fick i många fall stora skördenedsättningar.

Inför sådden 2009 fanns det inte tillräckligt med alternativ till Dinaro. Cando var inget alternativ drabbades lika mycket av Gulrost, Fidelio hade lämnat marknaden. Tulus var den som verkade mest lovande men det saknades utsäde och erfarenhet av sorten. En hel del andra sorter såddes också och kanske är det en bra lösning att inte lägga alla ägg i samma korg. Troligen får vi inte så stora angrepp av gulrost om vi har flera sorter, ingen garanti då det kan vara samma ras gulrost på olika sorter men minskar absolut risken

till nya stora angrepp. Nu inför 2010-2011 finns det ännu fler sorter på gång, Borwo, Sequenz och Emporo för att nämna de som är intressantast.

Ny mätare

Inför förra året fick vi hastigt byta mätare i rågveteförsöken, efter att Dinaro totalt försvunnet på grund av kraftiga gulrostangrepp i några försök i södra Sverige, ny mätare blev Triticon som var den enda sort som då legat med tillräckligt många år för att kunna bli mätare. Detta var ingen lyckad lösning, framför allt ur ett Mellansvenskt perspektiv, då Triticon inte är tillräckligt vinterhärdig och ganska känslig för sen sådd. Nu har vi fått ytterligare en ny mätare nämligen Tulus! Men detta är en mätare som verkar stabil, har ännu inte drabbats av gulrost och har bra vinterhärdighet! I tabell 1 finns årets skördesiffror och flerårsmedeltal uppdelade områdesvis.

Tabell 1. Rågvete. Avkastning årsvis 2008-2010 samt medeltal 2006-2010. Mätare: Tulus

Område	D				E				F				
	Sort/ Årtal	2008	2009	2010	Medel 2006- 2010	2008	2009	2010	Medel 2006- 2010	2008	2009	2010	Medel 2006- 2010
Tulus	kg/ha	14580*	11690*	9360*	11150	6110	5740	6560	6850	10550	10430	7740	9170
	rel-tal	<u>100*</u>	<u>100*</u>	<u>100*</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Cando		106*	92*	101*	97	112	58	91	96	100	89	98	95
Dinaro		100*	88*	95*	97	94	48	85	90	91	91	99	94
Emporo		103*	91*	112*	101		91*	105	104			103	
Sequenz		98*	97*	102*	98	89*	82	84	93	88	93	108	96
Triticon		85*	93*	82*	84	93	87	93	91	81	70	92	81
Borwo			97*	103*	100		85	89	99		87	105	95
Pigmej			96*	85*	91		74	90	97		87	97	91
Ragtac			89*	89*	90		74	96	94		79	90	83

* Endast ett försök

Tulus från SSd som avkastningsmässigt ligger minst i nivå med Dinaro har börjats säljas i mindre mängder under 2009 och fanns i ännu större mängder inför 2010. Tulus är en medeltidig sort från Tyskland, har ett långt strå men har ändå klarat stråstyrkan riktigt bra och dessutom har Tulus ett hängande ax som gör att sorten blir något mindre känslig för fältgroning. Tulus har relativt låga merskördar för behandling i försöken.

Triticon har haft något ojämna skördereultat i vårt område. Sorten skall sås tidigt för att hinna växa tillräckligt på hösten för att få ut dess skördepotential och det har kanske inte alltid varet fallet i alla försök då utsädesleveranserna ofta är sena. Skall enligt förädlaren passa mycket bra på lättjord tack

vare dess långa strå och tidiga mognad. En klart positiv egenskap är att Triticon har bra fältgroningsegenskaper. I tabell 2 redovisas % fältgroning men man bör vara lite försiktig med dessa jämförelser då sorterna drabbas olika beroende på ganska stora skillnader i mognad men det är en mycket intressant egenskap då fältgroning är rågvetets andra akilleshäl efter gulrosten. Tyvärr inträffar det ganska ofta att utsädesodlingar faller på att kärnorna redan har grott i fält innan skörd.

Borwo från Ssd är endast testad två år i officiella försök men har under dessa år visat god avkastningsförmåga i D-området men lite ojämnare i E och F. Sorten har ett medellångt strå, hög volym- och tusenkornvikt, stråstyrkan ser lovande ut och har klarat sjukdomarna bra. Sequenz är ytterligare en sort från Ssd som ser lovande ut, har ganska långt strå, bra stråstyrka, ligger något sämre till på fältgroning men verkar klara vinterhärdigheten bra. I tabell 3 redovisas sortegenskaper för alla sorter.

Empero (383a) från SW är på väg ut på marknaden och ser riktigt intressant ut med bra avkastning och har klarat gulrosten bra. Empero kommer från SW egna förädlingsprogram och är en medellång sort med hög tusenkornvikt och relativt tidig mognad. Erfarenheten från område F är begränsad men klarade denna vinter riktigt bra.

Tabell 2. Rågvete. Fältgroning %.
Område D-G

Sort	2006-2010 %
Tulus	6
Cando	7
Dinaro	32
Triticon	4
Sequenz	11
Borwo	3
Emporo	9
Pigmej	2
Ragtac	13

Tabell 3. Rågvete. Beståndsegenskaper för olika sorter. Femårsmedeltal 2006-2010

Sort	Plantor Vår %	Strå- längd cm	Strå- styrka, %	Mognad dagar	Liter- vikt g	Tusen- kornvikt g	Protein- halt %	Stärk- else %
Tulus	93	102	91	316	698	47,3	11,9	73,4
Borwo	92	93	92	319	725	47,3	11,5	73,3
Cando	92	84	93	316	720	43,6	11,5	74,8
Dinaro	93	86	92	316	689	39,2	11,2	74,9
Emporo	93	88	96	316	701	47,3	11,4	
Pigmej	91	93	93	318	716	42,4	11,6	74,1
Ragtac	95	93	89	317	688	43,4	11,9	71,9
Sequenz	94	96	93	317	712	44,7	11,7	73,4
Triticon	93	105	82	314	714	47,2	12,9	73,5

Tabell 4. Rågvete. % Gulrost 2010 i obehandlat

Plats	Linköping	Märstad	Visby	Visby	Falkenberg	Sverige	Sverige
Område	D	F	B	B	A	2010	2006-2010
Adb nr	07BG23	07BG24	07BG27	07BG30	07BG28		
Tulus							
Borwo							
Cando	22		43	35	10	16	17
Dinaro		5	35	43	35	16	22
Emporo					1		
HeTi 505 Lufsen			38		5	5	6
Lad 543/03							
Pigmej							
Ragtac			1				
Sequenz							
Triticon				1			1

Dinaro från SW har haft en nästan unik hög avkastningspotential men tyvärr också mycket känslig för den nya rasen av gulrost som slog till med fullkraft 2009. Tyvärr gäller detta även den tänkta ersättaren Cando från SW som därför kommer att lämna marknaden.

Inför 2010 var de flesta lantbrukare mycket mer uppmärksamma på sina rågveteodlingar och behandlade tidigare mot gulrost vid behov. Att många rågvetefält försvann under det långvariga snötäcket, på grund av kraftiga snömögelangrepp, så fanns det inte så många rågvetefält kvar inför sommaren, samt att det var fler sorter i odling bidrog nog också till att årets gulrostangrepp blev lindrigare än föregående år. I tabell 4 redovisas de försök som har haft gulrost under detta år från hela landet samt 5 års medeltal.

Ett försök i Örebro har intressanta siffror på Svartpricksjuka även detta år och redovisas i tabell 5.

Behandlingseffekten i vårt område detta år beror inte enbart av gulrost, då även sorter utan angrepp har givet rätt höga behandlingseffekter, men absolut inte i nivå med 2009 då gulrosten slog till tidigare och kraftigare. I tabell 6 redovisas behandlingseffekten för

året och 5-årsmedeltal för vårt område. Sortförsöken är i behandlade led körda med 0,25 l Flexity + 0,25 l Tilt Top vid DC 31 samt 0,4 l Proline + 0,25 l Comet vid DC 37-39 samt 0,25 l Tilt Top vid DC 55-59 Både obehandlat och behandlat är insektbekämpat vid DC 45-47 med 0,5 l Sumi Alpha.

Tabell 5. Rågvete. % Svartpricksjuka 2010 i obehandlat

Plats	Kvinnerstad	Sverige	Sverige
Område	F	2010	2006-2010
Adb nr	07BG22		
Tulus	10	7	3
Borwo	5	3	2
Cando	11	6	5
Dinaro	10	5	4
Emporo	18	9	6
Lad 543/03	23	12	8
Pigmej	10	5	4
Ragtac	8	5	3
Sequenz	10	6	4
Triticon	50	27	11

Sortbeskrivningar

TULUS (SSd) är en tysk medeltidig sort med mycket hög avkastnings potential speciellt i område D-F. Har långt strå men bra stråstyrka samt har klarat vinterhärdigheten bra. Rymdvikten är relativt låg men har en stor kärna. Mognar medeltidigt, har haft små sjukdomsangrepp.

CANDO (SW) är en holländsk mycket kortstråig medeltidig sort med mycket bra stråstyrka och hög avkastningsförmåga. Relativt hög rymdvikt och hög stärkelse halt, bra falltal vilket tyder på bra fältgroningsresistens. Har svarat med höga merskördar vid svampbehandling i sortförsöken. Mycket känslig för gulrost.

DINARO (SW) är en polsk kortstråig medeltidig sort med mycket bra stråstyrka. Medeltidig mognad med mycket hög avkastningsförmåga samt med god vinterhärdighet. Låg rymdvikt och en medelstor kärna, har hög halt av stärkelse. Mycket känslig för gulrost.

TRITICON (SSd) är en tysk tidig sort med långt strå. Kräver bra etablering för att kunna utnyttja sin avkastningspotential och passar bäst på lättare jordar. Ojämn skördenivå i Mellansvenska försök, troligen på grund av något för dålig vinterhärdighet men med högre avkastning i södra Sverige. Låga merskördar av svampbehandling i sortförsöken tyder på bra sjukdoms egenskaper.

Nyare sorter

BORWO (SSd) är en polsk sen sort som visat god avkastningsförmåga. Ett medellångt strå och relativt hög volymvikt och tusenkornvikt. Stråstyrkan ser lovande ut och har klarat sjukdomarna bra.

EMPERO (SW) är en holländsk kortstråig tidig sort med mycket bra stråstyrka. Tidig mognad och relativt högt tusenkornvikt.

SEQUENZ (SSd) är en tysk sort med bra avkastning samt hög rymdvikt. Hög protein- och stärkelse halt med relativt långt strå samt en bra stråstyrka.

Tabell 6. Rågvete. Avkastning 2010 samt 2006-2010, Obehandlat och behandlings-effekt i kg. Mätare: Dinaro. Område D-G

Sort	2010		2006-2010	
	Relativ skörd Obehandlat	Behandlings- effekt i kg	Relativ skörd Obehandlat	Behandlings- effekt i kg
Tulus	7 560	+890	9 040	+540
Borwo	7 790	+570	8 920	-60
Cando	7 310	+950	8 570	+850
Dinaro	7 290	+710	8 470	+560
Emporo	8 020	+800	9 550	0
Pigmej	7 230	+560	8 540	+150
Ragtac	7 040	+390	8 070	+70
Sequenz	7 850	+660	8 620	+450
Triticon	6 990	+420	7 740	+190